

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. II.

V Ljubljani, 1. junija 1887. l.

XXVII. leto.

Domače razmere otrok.

Tako ravnanje zahteva, da učitelj izpoznavi otroka po njegovem individualnem svojstvu, po njegovih odnošajih doma in v družini. Vzgoja ima namreč opraviti z živo stvarino, katera se neprestano menja, dopolnjuje in vsopršuje. Vrhu tega deluje nanjo pre mnogo činiteljev, kateri jako premenjajo prirodni njen razvitek. Kdor hoče tedaj vzgojati človeka, mora pred vsem natanko poznati njegovo prirodo in vse okolnosti, katere popošpešujejo ali opovirajo njegovo vsoprševanje.

To pa terja v prvi vrsti, da se vzgojitelj seznani s prirodnim svojstvom človeškim sploh in posebno z gojenčevim, katerega mu je obrazovati. Kot podloga temu mu bodi psihologična znanost sploh, potem pa neprestano opazovanje gojenčeve v vseh razmerah življenja. Tako opazovanje mu bode odprlo pot v otroško dušo, kjer bode izpoznal vse otrokove sposobnosti in lastnosti. Z otrokovimi individualnimi odnošaji se je pa tudi zadovoljo tega treba natanko seznaniti, da se more z otrokom ravnati v vseh slučajih prav in pravično.

Če ravno pa je dušeslovno znanje otrokove prirode podloga vsemu nadaljnjemu vzgojevanju, vender se je treba ravno tako ozirati na one posebne odnošaje, v katerih živí otrok, ki niso bistvo njegove prirode in katerih ni niti sam zakrivil niti jih more sam izpremeniti. V nekaterih slučajih so te razmere tako merodajne, da modifikujejo vso dušeslovno razumnost vzgojiteljevo in da preté podreti vse s trdom nabrane izkušnje njegove.

Znak otrokovega svojstva ni le njegova nadarjenost, starost, spol, vera, stan očetov itd., temveč tudi njegovo zdravstveno stanje, njegove domače razmere itd. Kakor je res, da je individualnost vsacega otroka drugačna, tako je tudi res, da se v veliki meri vender le še dadó izvesti nekaki vkupni znaki večjega števila otrok, na katere znake se potem oslanja poučno delovanje. Vsaj drugače si pač ne moremo misliti, kako morejo nekaj uspeha doseči celó oni, ki nimajo prave psihologične uvidnosti. Ne tako pri vzgoji! Tukaj so individualne razmere za vsacega otroka drugačne. Tako je za splošno vspevanje neskončno važno, živé li otrokovi roditelji v rednih razmerah, so-li mej seboj jedini, so-li več ali manj premožni, je-li oče primoran, da ostaja več ali manj časa iz doma itd. Tako ovira tudi očetov obrt kot gostilničar itd. vzgojo otrok. Da bode torej vzgojno delovanje uspešno, treba se je natanko seznaniti z domačimi razmerami otrokovimi in vse svoje ravnanje prilagoditi tacim odnošajem. To pa je ravno najtežavnejša stran vsake vzgoje, kajti take razmere se ne dadó proučiti iz knjig. Tù je treba mnogo-

letne izkušnje, natančnega znanja o kraju, ljudstvu, roditeljih, o šegah in navadah. Poznati je treba domačo hišo in družino vsacega otroka posebej; primerjati je treba njegovo duševno svojstvo z najdenimi okolnostimi, vprašati se, more li otrok premagati vse nepovoljne vplive, more li vkljub dobrohotnemu delovanju vzgojiteljevemu npravstveno tako napredovati, da postane kdaj rabljiv ud človeške družbe. Pravi se, človek je proizvod svojega časa; a bolje bi se reklo, človek je proizvod svoje okolice. Poglej otroka, in vedel bodeš, kakšni so njegovi stariši, kakšna je okolica, družina, tovariši, kraj, kjer je vzrastel.

Kakor moramo poznati tla, katera obdelujemo, tako bi bilo tudi pri pouku in sebnosti pri vzgoji brezmiselno, postopati brez poznanja prvič vzmožnosti in individualnega omislija in drugič nahajajočih se posebnih razmer gojenčevih. Način, kako nam je najbolje prodreti v notranjost gojenčev, merilo za njegove pogreške, prestopke itd., to in jednako mora biti primerno izpoznani individualiteti njegovi. Krog pa, v katerem živi otrok, je oni kalejdoskop, ki nam kaže vsakokrat drugačne slike. Te prav pojmiti in svoje delovanje po njih uravnati je velika spretnost, ki ne zahteva toliko globočega preišljevanja, kolikor trdnega razumevanja in doslednega izvajanja.

Kdor se ne ozira na individualne razmere otrok, postane lahko krivičen. Mnogo je otrok, ki so že z dóma zanemarjeni, ki morajo vsak dan do pozne noči živeti mej surovimi, podlimi itd. ljudmi; in če ne ravno mej njimi, vendar živé blizu njih ter morajo poslušati njih pogovore, gledati njih surovo obnašanje. S takimi je treba torej drugače ravnati, nego z onimi, ki živé v popolnoma normalnih razmerah; marsikak pogrešek se mora tù izpregledati ali milejše soditi, nego bi brez poznanja njih okolnosti storili. Marsikdaj je treba nemarne naloge, prepozno prihajanje k pouku in šolske zamude, tako tudi ponočno bdenje otrokovo, ki je nesposobno za čilo duševno delo, stavljati na račun doma, roditeljev, okolnosti otrokovih. A učitelj, sam reden in točen, zahteva vseh lepih lastnosti tudi od otrok, zato često pozabi, da na svetu ni vse tako, kot bi moralo biti; pozabi, da otrok ni vsake nemarnosti sam kriv. Tak učitelj izpregleda okolnosti otrokove nerednosti ter ga pō krivem obdolží. Res, žalostno je, da se nahajajo take razmere! A tù treba ozdraviti v prvi vrsti razmere same, na otroke pa vplivati, da se jih po mogočnosti ogibajo. Potem bode izostalo marsikako krivično ravnanje z otroci, katero vzbuja le nejevoljo in sovraštvo, nikakor pa ne zaupanja in ljubezni. Zato je treba opazovati in preiskovati ne le otrokovo individualiteto, temveč tudi njegove individualne domače razmere.

Fr. Gabršek.

Zgodovina pedagogije.

(Dalje.)

Pozivu Luterovemu začeli so kasneje ustrezati gradovi in so ustanovljali ne samo latinske, ampak tudi elementarne šole. Manj se je radi pomanjkanja novcev storilo po vaséh. Delalo se je pa vendar na to, da se vsaj v vsaki župnini ustanovi šola za čitanje in pisanje, in da se s tem olajša priprava za tako imenovano konfirmacijo t. j. za oni svečani čin v protestantski cerkvi, ko mladi kristijan (star 14—16 let) javno pripozná svoje veroizpovedanje. Posamezna mesta in knezi izdajali so še posebne „cerkvene in šolske rede“, s katerimi so urejevali svoje šolske odnašaje in ukazovali, da se ustanové učilnice ne samo za dečke, ampak tudi za deklice. Po teh redih je bilo za niže šole predpisano, da se uči katekizem s cerkvenim petjem, čitanje in pisanje, po nekod tudi računstvo. Kako se je po slovenskih pokrajinah širilo v dóbi protestantstva šolstvo, o tem bomo govorili pri zgodovini slovenskega šolstva.

Iz mej protestantskih pedagogov one dôle, ki so se odlikovali osobito s praktičnim delovanjem, omenjamo zlasti dvojice, namreč Valentina Trotzendorfa in Ivana Sturma.

Valentin Trotzendorf (l. 1490—1556.) je bil rektor mestne šole v Goldbergu v Šleziji. Svojo šolo, v katero so hodili tudi sinovi aristokratov iz raznih delov Evrope, uredil je po vzgledu republike. Iz najboljih svojih učencev sestavil je upravno in sodnijsko oblast. Uprava je pripadala tako zvanim ekonomom, eforom in kvestorom, a v šolski sodnji ali senatu bil je eden konzul, dvanajst senatorjev in dva cenzorja. Vsakošne častne službe oddajali so po volitvi učenci sami. Trotzendorf je bil „diktator perpetuus“ (večni poveljnik).

Naj več je na to delal, da vlada v njegovi šoli dober duh, duh prave pobožnosti. S svojim vedanjem in ognjenim očesom je znal ustrahovati tudi najokornejše in najtrše mladenče. Njegovo glavno načelo je bilo: Pred zakonom so vsi enaki. Kdor je učenec, mora se udati postavi. Od tega ga ne more oprostiti ne stan, ne plemstvo. Kdor se boji zavoljo svojega odličnega rodú ali svoje večje starosti kazni, naj pazi, da se lepo véde, ali naj pa šolo zapusti“. V Goldberški šoli so se učili tisti predmeti, kakor na večini viših šol tiste dôle. Dialektike, retorike, matematike, astronomije in muzike ni zanemarjal. Trotzendorf je pa z največjo paznostjo obdeloval verouk in latinski jezik. Verouk mu je bil duša njegovi šoli in duša vsakemu pouku. Latinščina je gospodovala v šoli. O pouku v nemškem, kot národnem jeziku ni bilo govora, marveč je bilo učenec strogo zabranjeno nemško govoriti, še v igri ne. Telesne vaje niso bile takrat v šolah običajne, a Trotzendorf ni zabranjeval iger, s katerimi se razvija moč in gibčnost telesa. Strogo pa je bilo zabranjeno kopati se v mrzli vodi, drsati se na ledu, ometavati se s snegom itd.

Ivan Sturm (1507—1589) bil je rektor latinske šole v Strasburgu. Pri isti šoli se je po njegovem prizadevanji osnovala akademija, ki je bila kasneje (1621) uvrščena mej vseučilišča. Tudi v te zavode so hodili najodličnejši učenci iz vseh krajev Evrope. Šolsko izobraženje ima po Sturmovih nazorih trojno nalogo, namreč pobožnost, znanje in urnost v govoru. Tudi v njegovem zavodu so bili klasički jeziki, osobito latinščina, središče vsega pouka. O realnih predmetih ni bilo še govora, še celó računstvo se ni učilo v nižjih razredih. Nemški govor je bil ostro zabranjen.

Če ravno Sturm realnega pouka ni vpeljal v šole, vendar je na to delal, da se besede učé v zvezi s stvarmi. Manjši učenci so morali namreč vsak predmet, katerega je učil, pokazal in tudi razlagal, latinski imenovati.

II. Katoliške šole.

Katoličani niso zaostajali v marljivosti za šolski napredek, marveč so v tem protestante še skoro prekosili. Že tridentski cerkveni zbor (l. 1545—1563.) priporočal je katoliškemu svetu, da skrbi za vzgojo in pouk mladini. Škofom je bilo naloženo, da ustanové semenišča za mladenče, ki bi bili voljni pristopiti k duhovskemu stanu, a župnikom in dušnim pastirjem pa, da svoje vernike, posebno pa mladino poučujejo v resnicah sv. vere. Ti ukazi so rodili večji del dober sad in so bila takrat po mnogih glavnih mestih ustanovljena duhovenska semenišča. Kako so katoliki po Slovenskem za šole skrbeli, o tem bomo nekoliko govorili v poslednjem poglavju te knjižice.

Katoliško šolstvo se je v oni dôle razvijalo največ po prizadevanji duhovniških redov. Od vseh redov pa so si za katoliško šolstvo pridobili največ zaslug Jezusovci, Piaristi in Uršulinke.

Red Jezusovcev je utemeljil sv. Ignacij Loyola l. 1534., a potrdil ga je papež Pavel III. l. 1540. Skoro se je razširil po vsej Evropi. Papež Julij III. je podelil Je-

zuscem (l. 1552.) dovoljenje, da smejo povsodi šole ustanovljati. Radi tega so skoraj v vsakem kraju, kjer so se nastanili, ustanovili kolegij, v katerem so zbirali mladež, da jo vzgojé in v raznih znanostih poučé. Šole Jezusovcev so bile urejene po jednotni osnovi, katero je bil sestavil odbor šestnajsterih najboljših veščakov iz reda, a izdal jo (l. 1599.) general reda Klavdij Aquaviva.

Njih popolna šola delila se je v višji in nižji oddelek. Nižji oddelek je imel pet razredov, a po nekod tudi pripralni razred. Učila se je v tem oddelku največ gramatika in retorika. Višji oddelek je imel po dva do tri razrede filozofije. Učila se je pa v njem logika, prirodne znanosti po Evklidu in razen tega še matematika in astronomija. Za one mladenče, kateri bi se hoteli posvetiti duhovniškemu poklicu, postavil se je pri mnogih zavodih Jezusovcev še poseben teogolijski oddel s štirimi razredi. Učila se je pa v njem dogmatika in morala s tolmačenjem sv. pisma in hebrejski jezik.

Po zahtevanju in duhu one dóbe gojili so Jezusovci v svojih zavodih največ latinski jezik. Materinski jezik je bil v višjih razredih prepovedan. One, kateri govoré materinski jezik, treba je prisiliti, da nosijo kakovo znamenje zasmehovanja, in kaznovati jih je primerno. No, Jezusovci so se pa v oni dóbi vender s tem odlikovali, da niso po vsem zanemarjali stvarnih znanosti. Pod imenom „učenosti“ (eruditio) učili so namreč v nižjem oddelku hieroglyphiko, poetiko, rimsko in grško ustavo, vojno umetnost, slavne dogodke itd. Po šolski osnovi je bila religija podstava, središče, svrha in duša vsakemu pouku in vsaki vzgoji. Pri vsem tem ni bila za pouk v religiji odločena nobena ura, samo vsako soboto so se pol ure razlagali sv. evangeliji. Jezusovci so namreč religijo smatrali za životni element, kateri ima prešiniti ves pouk in kateri se vcepi bolj z vajami, nego z učenjem. Red in strahovanje sta bila pri Jezusovcih stroga. Vse življenje vzgojencev je bilo točno urejeno s posebnimi predpisi. Nadzorovali so jih ne samo učitelji in prefekti, ampak tudi pojedini učenci, koje so zvali cenzore, prefekte itd. Glavno vzgojno sredstvo jim je bilo vzbujanje častiljubja in tekmovanje. Zbog tega so tudi vpeľjali razne časti in šolske nagrade, katere so običajno javno delili z največimi svečanstimi. Kaznovali so po naravnem potu. Kdor je bil nemaren v službi božji, ta je bil s tem kaznovan, da je moral izvršiti pobožno ali religijsko delo v drugem času, ki ni bil za to odločen. Kdor je bil v učenju namaren, temu se je naložilo, da se je naučil kar koli v izvanrednem času. Telesna kazen se je smela rabiti le kot skrajno sredstvo, a ni je smel nikoli izvršiti sam učitelj, ampak tako zvani korektor, ki ni pripadal redu. Jezusovci so pazili tudi — na vnanje vedénje (urbanitet) mladine. Radi tega so privajali svoje gojence na pristojnost v držanji in govoru, ter niso trpeli na njih nič surovega, priprostega in neplemenitega. To jim je privabilo množino učencev iz najodličnejših krogov, še celó protestanti sami so čestokrat pošiljali svojo deco v njihove šole. Kako so oni pa tudi umeli delovati na mladež, vidi se po tem, ko so v nekolikih letih samo v Braniboru 400 protestantskih mladeničev privedli v krilo katoliške cerkve. In še celó njihovi protivniki, čudili so se njihovemu delu v šoli. Protestantski pedagog one dóbe Ivan Sturm pravi o njih: „Od vseh drugih redovnikov, ako bi redovništvo sploh hvalevredno bilo, zaslužíjo največo hvalo Jezusovci. Iz dveh razlogov me veseli njihov red, ker gojí znanosti, in ker nas spodbuja k marljivosti in opreznosti“. Glasoviti učenjak Baco Verulamski zopet velí: „Posnemaj vzgled Jezusovcev, kajti boljih šol ni od njihovih“. Eden najznamenitejših Jezusovcev in najveščih pedagogov svoje dóbe je bil Peter Kanizij (l. 1521. do 1597.). On je bil na zadnje profesor in dvorski pridigar na Dunaji, je mej drugim sestavil veliki in mali katekizem, ki se je po vsebini in po obliki odlikoval ter mnogo pripomogel, da se je krščanski nauk uspešneje širil mej ljudstvom.

Red Piaristov ustanovil je sv. Josip Kalazancij l. 1614. najprvo kot duhovno zadrugo, kateri je potem papež Gregor XV. dovolil, da se pretvori v red (1622. l.).

Sv. Josipa naklonilo je na osnutek tega reda to, ker je bivajoč v Rimu zapazil, da mnoga siromašna deca samo radi tega ostajajo brez vsakega pouka, ker ne morejo plačati šolnine. Da se temu ubrani, osnoval je zadrugo, katera je imela nalogo, da poučuje brezplačno siromašne otroke v „pobožnih šolah“. Ko se je širil dober glas tem šolam, ustanovljali so jih po vseh deželah v Evropi. V našem česarstvu so se največ razširile, posebno na Českem in Ogerskem. Samo s početka bavili so se Piaristi edino s poukom ubogih otrôk. Kasneje so snovali tudi više, posebno latinske šole. Njih popolna šola je imela običajno po devet razredov, namreč tri niže za čitanje, pisanje in računstvo, in šest viših, v katerih se je učilo isto, kar v nižem oddelu jezusovških šol. Gospodoval je latinski jezik, dočim je bil realni pouk po vsem zanemarjen. Čez tri dni zaporedoma ni smela biti šola, zato je bil četrtek šolski praznik.

Red Uršulink je osnovala (l. 1535.) pobožna devica Angjela Merici v Bresciji. Brzo se je razširil po vsem katoliškem svetu, pa tako dospel tudi v našo domovino, kjer se še dan danes neutrujeno bavi s poukom ženske mladine (v Ljubljani, Škofji Loki, Gorici). Poseben odsek v pravilih tega reda napotuje nune, kako jim je mladino poučevati. Po teh pravilih se ima družba baviti z vzgojo deklic ne samo v samostanu (penzijonatu), ampak tudi v šolah, v katere hodi vnanja mladina (externi). Učiteljice se morajo zelo, zelo točno držati vsega, kar določujejo pravila reda, ter ne smejo nič dodati, nič izpustiti. Religija je podstava vsej vzgoji. Razen tega se ima učiti čitanje, pisanje, računstvo, spisje, povestnica, zemljepis in žensko ročno delo, a po potrebi tudi francoski ali nemški jezik. Da se vzdrži edinost v delu in marljivosti mej učiteljicami, treba je imeti vsak mesec po dvakrat konferencije, v katerih poročajo učiteljice o obnašanju otrok, o njihovih pogreških, napredku itd.

(Dalje prih.)

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

Dr. Lovro Vogrin r. 6. avg. 1809 pri sv. Trojici v Slovenskih Goricah, učil se v Mariboru in Gradcu, svečenik 1834, služboval v Ptuj, župnik v Mali Nedelji, pri sv. Jurju na Ščavnici, profesor duhovnega pastirstva in kanonik v Mariboru, stolni prošt, u. 11. dec. 1869. — Čvrst Slovan je pisal a) v Zoro Razlagovo l. 1853 str. 103—112: Narodnost i vëra. Na svetlo je dal: b) Tisučletno obhajilo v čast sv. Cirilu in Metodiju. V Mariboru l. 1863. c) Sestavil je „obširen veronauk“ in „pastirno“ t. j. učni navod v duhovnem pastirstvu za bogoslovce, kar je ostalo sicer v rokopisu, vendar dobro služilo učiteljem in učencem (Vid. Slov. Nar. l. 1870. D. Trstenjak. Knjiž. Zgod. Macun l. 1883). Na razgled bodi:

Narodnost i vëra. „Prst božji se je teknul naroda slavjanskoga, i domorodna iskra se je vnela v njem, ktere vgasniti nijedni človečji sili već nije mogoće, ravno zato ne, ker od Boga je vžgana. Uplamenivša se ova iskra daleko gori po prostranom slavjanskem svëtu, od njene blagodatne toplote se je oživël otrpnjeni duh slavjanski, narodno življenje se je pričelo, veselo se razvija narodnost, ter še veselejšo bodočnost obëta. Ali ravno v tej mëri, v kateri narodnost krëpko i nezadržljivo naprëduje, ginja v mnogih srcih vërozakonska čut — opëšuje vëra. I ravno ovo je pogibeljno za našo narodnost, ter sčasoma njeni gotov propad, zakaj vëra i narodnost ste nerazočljivo zvezane, jedna brez

druge obstati ne more. Věra ako nije v narodnost, to je v narodnom jeziku na podlagi izobraženosti vsejana, ostane kot koren na suhi skali, hitro vsehne — věra brez narodnosti preide. I narod, kateri nima věre, je mrtev, kot tělo brez duše, on neki čas životari, se vmehkuži, njega moči zginó, on propadne, i s njim narodnost. Ino zato se věra i narodnost nikak razdružiti ne směta, ona sta dvě nerazločljivě sestrě, které v narodu vzajemno napredovati morate, ako isti obstati i svojo budoucnost iměti hoće“. Dokazavši to po zgodovini kliče naposled: „Ino ti mili moj narode slavjanski! Providnost božja te je zbudila, da izpelja s toboj svoje věčne namene, kateri še so sada tebi skriti. Dala ti je věro, dragi dar nebeski, dala ti je narodnost, preblagi dar nazemeljski; drži zvěsto sveto věro, i čuvaj jo, da ti s věroj ne propadne narodnost, sjedini se s središčem věre, s Rimom, skala Petra ti hoće biti varno sidro, da u burjah časov ladja tvoje narodnosti ne vtone, temuč da nezadržljivo jadra u svojem ojetnom teku k namenu providnosti božje. Věra bo rodila slogo i ljubezen, in u njima se hoće pobratiti narod k věčni slavi po besědah izvrstnoga pevca:

Če nam je ljubezen mati
Ino sloga nas pobrati:
Večna bo Slovencev
Bo Slovencev čast.

(Virk. Drobšt. 1849.)

Kajetan Hueber r. pri Devici Mariji v Polju 2. avg. 1810, mašnik 1835, služil za kaplana v Moravčah, nekaj let za duhovna vojaškega, bil potem župnik v Stari Oselici in v Čemšeniku, kjer je v pokoju u. 1. avg. 1870. — Zaslovel je Hueber po pesmici „Bleško Jezero“, spevani na otoku 7. vel. serp. 1847, prijetni po veličastnem napevu, natisnjeni v Novicah l. 1848 št. 10: »Otok Bleški — Kinč nebeški — Krajske zemlje Ti! — Venc iz raja — Te obdaja, — Vse se veselí itd.« V istem tečaju je priobčil spis „Mengeš vasém in mestam lep izgled“ itd. — L. 1854 je zanimljivo pisal „o spominku Vegatovem“, vzbujen po nasvetu M. Peternelovem (str. 278). — L. 1855 „V spomin baronu Andreju Čehovinu, stotniku c. k. topništva“, um. 10. sept. 1855 (str. 319 Novic.). — L. 1857 je zapel v Danici l. 44: Memento mori! (Spomni se — umerl boš!) na pr.: »Mlado dete v zorni že milosti — Joka, zdiha — ko na smertni poti — Že resnica sije mu od zgóri: — Hčerka, sinček moj: Memento mori! itd. — L. 1859 v Vodnikovem Spomeniku poklonil je pesniku svojih umotvorov štiri: Krajska; Bohinska; Per Savici; Planine (str. 107—109). — Prva — slovenska in nemška (Kraimerlied . . Gottes Liebling ist und bleibt das bied're Krain, — Uebertroffen wird's von keinem Lande sein) glasi se po prvem odstavku:

Krajska.

Krajska dežela je čudna in zala,
Večno zastoja b' se enaka iskala! —
Mejhna je vender pa čude Tri krije,
Kterih ni več kodar solnce kolj sije. —
Krajska dežela je ljubca Boga,
Se prekosit' od nobene ne dá itd.

Jožef Virk r. 10. marc. 1810 v Dobu na Kranjskem, učil se v Ljubljani, v 5. in 6. lat. razredu pod prof. M. Čopom, bogoslovja v Celovcu, kjer mu je Slomšek bil duhovni voditelj in buditelj v slov. pesništvu, svečenik 1836, za duhovnega pomočnika služil v Grebenju (Griffen) in Doberli Vesi (Eberndorf) na Koroškem, v Vozenici (s Slomšekom nadžupnikom), Grižah, Gornjem Gradu, v Spodnji Poljskavi, Češnjevcu, Ulimju, za župnika od l. 1850 na Kalobju, od l. 1861 pri sv. Duhu v Ločah, kjer je u. 4. jan. 1880. — Popeval je mnogo mnogo in priobčeval pesmi svoje v

a) Drobttincah, kjer se po vseh letnikih nahaja njegovih vsaj 73 največ pobožnih. L. 1847 je str. 97—108 po njem opisan „Gregor Pevic, slavni duhovski pastir Lavantinske škofije“; l. 1852: Anton Knafelc kmet; l. 1853: Urša Majhen Benedikova itd. — L. 1849 je priobčena znana pesen „Slava Slovincam“ (Naj viharja moč razsaja — Večna bo Slovincov čast). Na razgled bodi iz l. XIX (1865—1866 str. 287):

Jezus in vinska terta.

1. Po gorci Jezus hodil
Je sladko vince sjal,
Vinograd blagoslovil,
Kder je spod tersom spal.	2. Pa milo se razjoče
Črez nehvaležni svet,
In trojne solze toči
Na vinske terte cvet:	3. Perve solze mu tekó
Črez žene in možé,
Ker jim bo sladko vince
Serce pokvarilo.
4. Druge solze pa tekó
Črez lepí samski stan,
Ker mu bo vince krivo
Nebrojnih dušnih ran.	5. Tretje solze je točil,
Ker vidil je ljudi,
Ki bodo vince pili,
Pa njega križali.	6. In z Jezusom razjoka
Tud vinska terta se;
Pa solze spremenijo
Se v grojzda jagode.
7. Jezus pa grojzd poljubi
In ga blagoslovi,
In z grojzda vince teče
Za sveto rešnje kri.	8. Zdaj vino vir je sprave
In božje milosti;
Nobena sveta maša
Brez vina brana ni.	9. Zatorej vince pijmo
Poštenega sercá;
Pa le ne pozabimo,
Na solze Jezusa!

b) Novice l. 1849 imajo najprej iz Drobttince ponatisnjeno „Slava Slovincam“; poetlej p. Nesreča nikoli ne praznuje; Slovenci smo; Slovensko dekle; Šolska veselica v Ulimjim na Štajarskim: Le hitro v černe bukve ž njim; Očitna poskušnja v šoli Ulimski in v Podčetertku, nekaj od petja, od šol na Slovenskem sploh, in mnogih družih narodskih reči (str. 167—179). L. 1852 spet iz Drobtt. pesem „Prave sreče dom“; l. 1858 „V spomin Vodnikovega godu l. 1758“ itd. — Od petja v šoli piše l. 1849 str. 179 na pr.: „Naj mi bo pripušeno še zavolj pétja besedico pristaviti; in tiste učitelje prav lepo pohvaliti, ki se po vsi moči trudijo, petje Slovincov na viši stopnjo povzdigniti. Nasproti pa tudi ne morem zamolčati, de je mnogo učiteljev v ti reči nemarnih in lenih, de si ravno nam je ukazano, de se ima vselej po šoli kaka pripravna pesmica zapeti. Slovenski jezik je za petje kakor nalaš vstvarjen, in neoskrunjeni Slovenec rad prepeva; lepo petje povzdigne duha, oveseli ranjeno serce in k omiki naroda veliko pripomore. Pregovor pravi: Tam rad ostani, kjer pojó, — hudobni pesem nimajo. — Dragi! ni vse eno ne, če se vaši učenci deržijo, kakor de bi kislo repo ribali, ali pa če so brihtni in nedolžno veseli. Ni vse eno ne, če učitelj sam na kori čivka ali pa če vsa cerkev poje. Kakó veselo je v cerkvi, kadar vsa množica poje, de bi jo le poslušal! Kakoršni pa so učitelji, takošno je petje; zakaj na deželi imajo učitelji dolžnost ljudi v petju vaditi, zato so se učili. Na noge tedaj dragi moji! staro kopito več ne veljá, — naprej, naprej v vsih rečeh! Kdór roke križem derži, gré rakovo pot. Začeti pa moramo pri mladosti; tenjko šibico vsibimo, kamor hočemo; star hrast se pa raji vlomi, kakor de bi se vkrenil itd.“

c) Zg. Danica kaže jih vse polno in jako različnih dopisov in pesni od l. 1852 do 1880 na pr.: L. 1852: Šolska poskušnja pri Materi Božji na Kalobji na Štajarskim; l. 1854: Maksimilijan Celjanski družbi sv. Uršule. Bratam in sestram živiga roženkranca. Zahvala po sv. obhajilu. V praznik neomadež. spoč. D. M.; l. 1855: Vošilo o novim letu; l. 1856: Kapelica po Alf. Ligor. Hribčik sred polja. Novi zvonovi v Dramnim; l. 1857: Sv. Jožef. Sv. Jakop. Sladko ime Marija. O posvečevanji sv. Ožbalta cerkve. Božična. Sv. Štefan. Novoletna; l. 1860: Zlati dan v Štaj. Šmarji. Pesem sv. Vincencija Pavlana o dvestoletnici; l. 1861: Ljubezen sošolska o 25letnim snidu; l. 1862: Za novo leto; l. 1863: Pirhi za Veliko noč. Kratek zapopadek prvega tedna višjih duhovnih vaj k do-

segi keršanske popolnosti. Venec čistega serca. Sedem cvetic v sedmerih kiticah. — Drugi teden: Venec zatajevanja samiga sebe. Tretji teden: Dvanajst stopinj popolne ljubezni do Boga — v 12 razstavkih. Drugi del keršanske ljubezni. Sedem vertnic prave ljubezni do svojega bližnjega v sedmerih odstavkih. Jožef Virk Ločanski (str. 87—112). Pozdrav knezoškofu Maksimilijanu v Studenicah. Sv. Anton Padvanski. Pervo otročje sv. obhajilo. Slovesnost sv. Alojzija, šolskiga patrona. Vnebovzetje M. D. — L. 1864: Slovo romarjev od Matere Božje; l. 1865: V slavo Marji majnikovi. Darilo Marii. Hrepenenje po Jezusu. Sirota na materni gomili. Častite Marijo! Marija lepota nebes; l. 1866: Sini Slave. Pesem, kadar merliča od hiše vzdignejo; l. 1867: Misijon v Konjicah. Za slovó misijonarjem; l. 1868: Sveti Oče in posvetna olika. Edinost. Marija rešiteljica jetnikov. Marii na Ptujski gori, Ločki božji poti; l. 1870: Volilcem o novih volitvah; l. 1871: Sveti Oče Pij IX „Križ od Križa“. Domovina pa sv. vera; l. 1872: Slavospév ob 26letnici papeštva Pija IX. Govor v katoliško-politiškem društvu v Konjicah: O Jezuitih (str. 280—307) Ločki. — L. 1877: Slavospév Piju IX v škofovski zlatomaši. Narlepši cvetlice; l. 1878: Sv. Očetu Piju IX. za slovó. Venec K. Legatu na gomilo; l. 1879: Za predbožični čas. Marijino slovó od prenočišča ob 9dnevnici pred Božičem na Mlačah 1878 (str. 394); l. 1880: Drobna ptička na Marijnem božjem poti. Poslednje pismo do vrednika Zg. Dan. — Jakopu Smoleju, kaplanu Ločkemu v slovó (str. 124). — Na primer bodi:

a) Sini Slave.

1. Cesar kliče: Sini Slave!	2. Vsi junaki, Slave sini!	3. Da smo sini vere prave,
Rod junaški, bistre glave,	Se glasi po domovini;	Vsi junaki očetnjave,
Močni kakor oroslani,	Hitro, hitro v boj kervavi,	Bomo z mečem pokazali,
Z duhom, srcem meni vdani,	K srečni zmagi, k večni slavi!	Kadar v prvi versti stali,
Urno-gibčni kot posterve,	V boj za vero, dom, cesarja!	Boj junaške zmage bili,
Vsi junaki verste perve:	Mati Slava prigovarja:	Z venci slave se ovili,
Hitro, hitro v sveti boj,	Zmagati al slavno past',	Da donelo bo z višin:
Nad sovražnike z menoj!	Bodi mojih sinov čast!	Vsak junak je — Slave sin!

(Danic. 1866 str. 192.)

b) Edinost.

1. Dva brata vesela sta skupaj živela,	2. Duh vodil je telo po blaženi stezi
Se v žarji mladosti ljubila zvesto;	Veselja in sreče nebrojnih dobrot;
Drug z drugim po bratovsko sta poterpela,	Telo in vsi udje pa z dušo v zavezi
V potrebi si rada podala rokó.	Hodili so radostni venčano pot.
Kdo drugi ta brata ljubezni nebeške	O blagor! kjer taka edinost prebiva,
Ko duh in telo sta osebe človeške?	Tam blagoslov milosti Božje počiva!
3. Al s časom telo več duha ne posluša;	4. Enako sta brata al sestri prelubi:
Zabavlja in kliče; le jaz sem gospod!	Duh Rimska je cerkev, država telo;
Zastonj pa uči in tolaži ga duša,	In blagoslov Oče nebeški oblubi,
Telo zagrozi se: Ti spravi se s pot'!	Ak cerkev država poslušala bo.
Al komaj se duše telo je znebilo,	Kjer bivajo pravi, pobožni kristjani,
Se mertvo zvernilo je v černo gomilo.	So tudi pokorni, zvesti državljani.

5. Le cerkev katoliška je prerodila
 Deržave mogočne in borne ljudi;
 Da sije zveličanja zvezda ji mila,
 Omiko in blagor ji cerkev deli;
 Kjer cerkev v državi cvetè, se spoštuje,
 Tam blagor, ljubezen in slava kraljuje.

(Danic. 1868 l. 40.)

c) Slavospev

16. junija 1872 o 26 obletnici papeštva
sv. Očeta Pija IX.

1. Slavovite — plete kite
Dvajset šesti rožni cvet,
Od kar sluješ — in kraljuješ
Pij deveti, Oče svet'!	2. Ni ga slavljaj, — ne pozdravljaj
Papeža še v Rimu svét,
Da bi zalo mu sijalo
Solnce toljko slavnih lét.	3. Al tak zvito — in serdito
Svét še v Cerkev butal ni;
Sred viharja, svitla zarja,
Pa stojiš junaško Pij!
4. Sin Marije! — hudobije
Grešnega sveta razbij!
V Križa slavo — pod zastavo
Cerkve združi vse ljudi!	5. Ak Te psuje, — spone kuje
Serd rovarstva: se ne boj!
„Križ od križa!“ — 'z paradiža
Sije zmage venec Tvoj.	6. Pij Veliki! — v bojni diki
Čudež Božje milosti!
Živi, živi! — Nezmotljivi
Pij na veke ljubljeni!

(Danic. 1872 str. 197.)

d) V Spomeniku l. 1859 str. 253 je splel Jožef Virk „Venec Vodniku pesniku slovenskemu“:

1. Odpri se gomila
In pevec ustan'!
Slovenija mila
Te kliče na dan.	2. Že bela Ljubljana
Te rešiti tmin,
Kip stavi Ti vdana
Stoletja spomin.	3. Slovenci Očeta
Pesništva časte,
Slovenska dekleta
Pa venčajo Te.
4. Tud' jez Ti stoletja
Spominek izbral,
Domačiga cvetja
Bom venec snoval:	5. Na čeli rudeče
Vertnice ima;
Kir lubil goreče
Si dom in Boga.	6. Še oljke krog glave
Bom v venec povil;
Kir míra in sprave
Priatelj si bil.
7. Venc slave junaške,
Bom z dobjam ovil;
Kir pel si vojaške,
Junake budil.	8. Prijaznosti neven
Naj vencu miglja;
Kir bil si pohleven,
Milen'ga serca.	9. In jablan cvetečih
Ti daje mladik;
Kir bil si slovečih
Učencov vodnik.
10. Okinčaj Tvoj venec
Še klincovi cvet;
Kir pesnik slovenec
Rojakom si svet.	11. Zdaj cvetja šestere
Sostavi glavé,
Da Tvoje se bere
Preslavno imé!	12. V spomin je cveteči
Ti venec podan;
Kir pevec sloveči
Si Vodnik! spoznan.

e) Večernice družbe sv. Mohora imajo v sebi p. I. Od novih zvonov. III. Koliko je Bog lonaj vreden. IV. Nezadovoljnik. XI. Pesem od sv. Mohorja. Marija, lepota nebes. XIV. Velikonočna itd.

f) Koledarček II. V slavo Marije. III. Slovó. IV. Pet ran itd. —

g) Glasnik Janežičev in Cvetnik p. l. 1859: Vojšakom za slovó: l. 1863: Prijatelju za god; l. 1864: Pozdrav Slovencem; l. 1865: Sreče dom itd.

h) Pesmarica Razlagova l. 1863. 1872: Slovensko dekle. Vojakom za slovo. Slava Slovencem. Vrli Slovenec (str. 63. 132). Bratovska ljubezen.

i) Besednik l. 1869: Spomni se na-me! Slavospev o rojstnem godu. L. 1870: Volilcem. L. 1871: Bratovska ljubezen. Vrli Slovenec. Na vzgled bodi:

Volilcem o novih volitvah l. 1870.

Vse za vero, dom, cesarja.

1. Komaj svitli cesar djali:
„Dalje tak' ne more biti!“
Brž kopita so pobrali
Nove ère Abderiti.
Spet volitve ura bije,
In volilcem zmaga sije,
Ako moško mož povdarja:
Vse za vero, dom, cesarja! | 2. Koga bodeš, domovina!
Za poslanca izvolila?
Voli moža, Slave sina,
Ki mu bije vere žila,
Ki stoji ko skala siva;
V srcu pa ljubezen živa,
Boljših časov sije zarja:
Vse za vero, dom, cesarja! | 3. O Slovenci! ne volite:
Ne brezvestnega sleparja,
Ne prismođe srborite,
Ne živine — opičarja,
Ki brez duše in brez Boga
Vam bo kazal ojstra roga;
Trebuh takega konjarja
Ni za vero, dom, cesarja! |
|---|--|---|

<p>4. Ne volite nemškutarja,
Ki se rodu izneveril,
In le vpraša: koliko dnarja
Bo s poslanstvom si nameril;
Ptujcem lizal bo podplate,
Spred in zad pa grizel brate;
Šilo takega čizmarja
Ni za vero, dom, cesarja.</p>	<p>5. Ne volite neme veše,
Ki srcá in glave nima;
Okrog vsake luči pleše,
Vsem po volji kima, kima;
On zdaj vaš, zdaj ptujca peta
Je nevarna jed pogreta;
Buča takega krčmarja
Ni za vero, dom, cesarja.</p>	<p>6. Tudi ne liberaluha,
Ne volite bratje mili!
On bo trobil vam na uha,
Take, da Bogu se vsmili!
Razpor je njegovo geslo,
Prekucije meč pa veslo;
Cepec takega rovarja
Ni za vero, dom, cesarja.</p>
<p>7. Za poslanca ni sposoben
Domorodec nove ére,
On umé, ko zajc na boben
O zadevah svete vere;
Kako branil bo pravice
Katoliške — sin levice?
Taki duh polovičarja
Ni za vero, dom, cesarja.</p>	<p>8. Izvolite može blage,
Svitle zvezde domovine,
Stebre zlate, rodu drage,
Žive vere cerkve sine!
Taki bojo trdno stali,
Se za vas potegovali,
In grmeli sred viharja:
Vse za vero, dom, cesarja!</p>	

(Besednik 1870 str. 92.)

k) Slovenec je naposled priobčil l. 1874 št. 53 — 57 govor, ki ga je J. Virk imel pri shodu katoliško-politiškega društva v Konjicah 12. apr. o treh (oziroma o prvem) virih, iz katerih lije časna in večna nesreča na ubogo Avstrijo in njene razdražene narode; l. 1878 št. 72 — 74 pa govor „Na veseli god sv. Mohora, prvega škofa moje zlate slovenske domovine, in v spomin 25letnice sloveče družbe sv. Mohora 12. jul. 1877.“ Tacih govorov, ki so deloma jako čvrsti, šteje se okrog 25. „Ko bi Slomška ne bilo, težko težko bi bil jaz kdaj kako pesem zložil“, rekel je sam večkrat; tako je pa — vesel vrstnik njegov — skladal jih marljivo o raznih priložnostih, daljše in krajše, da je na zadnje sam povedal, češ, kakih 4000 jih bode! O tem je oménil prvi D. Trstenjak v Slov. Nar. 1880; drugi opisuje pesnika v Zvonu 1882 str. 13 — 18 Fr. Levec. — Vse pesmi ranjkega pa — v XXIII zvezkih — in govore, cerkvene in necerkvene, z raznimi spiski ima v lasti nečak njegov, kateri je ujcu svojemu poklonil preljubeznjiv spominek v Zg. Danici l. 1880 str. 37—95: Čertice v spomin preblagemu, nepozabljivemu, rajnemu gospodu **Jožefu Virku**, prečastitemu župniku Ločkemu, marljivemu slovenskemu pesniku“ — Rok Merčun, tedaj prefekt Alojzniški, kteremu bode skrb, da se spravijo o priliki na pr. po Drobtinica Ljubljanskih itd. na svetlobo na slavo pisatelju in na korist narodu našemu. Tu naj se pokaže le še pesmica, ktero je l. 1868 dné 5. majnika bil zložil Mariji, ktera mu je sploh bila vzor v premnogih spévih:

Jasno moje serce klije,
Oživljeno v čast Marije,
Slavne vence duša vije,
Ino svete melodije
Peva, ko zlat' maj zasije.

Vir ljubezni, Mati prava
In nebeške dike slava,
Roža si, Marija zdrava!
Kliče k Tebi vsa narava.

Lepo pesem duše vnete,
O Marija, Ti darujem;
Čuj glasove sladko pete,
Ko jih Tebi oznanujem
Iz ljubezni, Tvoje dete.

*

Jecljanje.

Dragi! gotovo si užé govoril s kakim jecljalcem. Se li spominjaš naprijetnega čuta, kateri te je obdajal, ko si ga poslušal, s kakim trudom ti je kaj pripovedoval? Se ti li ni nehote urivala misel, kako bi mu pomagal? Da, vsaj si nehote izgovarjal besede, katere je moral on po tvojih mislih izgovoriti. — Pa kako lahko mu korenito pomagaš, oprustiš ga tega zla popolnoma — hvaležen ti bode.

Predno nadaljujem, zdi se mi potrebno razjasniti, kaj je jecljanje (jecanje). Slovar ne loči „stottern“ od „stammeln“, katera izraza sta i v resnici včasih tako spojena, da je ločitev težka. Naše ljudstvo zaznamova z besedo „jecljanje“ le oni nenaravni pojav v govorjenji, pri katerem se sprednik besede ponavlja. I o tem jecljanji izpregovorimo nekoliko.

Jecljalec govori: „p p p peč“. Navadno se misli, da ne more „p“ izgovoriti, a da ni res, lahko vsak uvidi, saj ga izgovori in to še celó večkrat. Jecljalec izgovarja samoglasnike jasno in artikulira soglasnike, kateri nastanejo vsled popolnega in nepopolnega zapiranja ustnic sê sodelovanjem jezika, zob, grla in nosa pravilno. Namestu pa, da bi jel besedo pri začetku izdihati izgovarjati, prične jo pri vdihu, ali pa proti koncu vzdihuje.

Da je vzrok jecljanju le dihanje in pa nezmožnost, da sprednik sê sledečim soglasnikom ne more zvezati, vidimo pri petji in deklamovanji, ko vsak jecljalec lahko poje in govori.

Ker vzrok jecljanju ni v nikaki poškodbi ali nedostatnosti govoril, zato pripada ozdravljenje zdravstveni pedagogiki. Radi tega niso zdravila tû na pravem mestu, razun homeopatičnih, katera, akoravno ne pomagajo i škodujejo ne; vera pa le veliko pomaga. Saj so o tem sami zdravniki prepričani, da sê samimi zdravili ničesar ne opravijo. Tako piše nek homeopat (Dr. Arth. Lutze):

„Jecljanja se mora otroke užé v prvih letih odvaditi, ker je to v poznejših letih težavneje. Ker nastane jecljanje iz strahú (katerega povod je starišem neznan), vsled padca ali pretresa, zato je zmerjanje, tepež in vpitje nad otrokom najslabejša metoda, vsled česar postaja zlo le hujše“.

Ko za posamne slučaje razna zdravila svetuje, nadaljuje:

„Zraven zdravil ne smejo pa vnanje vaje izostati. Zato najprej svoj namen dosežeš, ako jecljalca vsak dan k sebi pokličeš, ter ž njim z največjo ljubeznjivostjo občuješ in ga vadiš: počasi vdihati in izdihati, pri poslednjem pa z rokama ploskniti. Si ga to uvadil, izgovarja naj mej izdihom jasno in določno posamne besede, kar se naj delj časa ponavlja. I brati in deklamovati ga moraš privajati.“

To je kratko načrtan navod, po katerem vsacega jecljalca ozdraviš. Omenjeni zdravnik podaja ta navod starišem, a ker je učitelj njihov namestnik, tedaj tudi njemu. A, če ti, spoštovani sodrug, ravnaš po tem navodu in zraven še njegove svojce sporazumiš, uverjen sem, da ti uspeh ne bode izostal.

Te migljaje uporabiš pri splošnem pouku. Primeri se ti pa lahko, da dobiš starejšega jecljalca, katerega bi rad ozdravil. V takem slučaju sem rabil Güntherjev navod, katerega sem si bil na podlogi abecednika v slovenščino pripravil. Ta navod je iz treh delov: 1. Vaje v izgovarjanji besed, katerih prednik je soglasnik, in 2. dinamično govorjenje.

Po tem navodu poučeval sem 13letnega dečka in ga v treh tednih (Günther jih zahteva 12) do gladkega govorjenja dovêl, a čudo, jaz pa — jecljal. Zapazivši to na sebi, bil sem sam jedno dopoludne ozdravljen.

Najboljši navod je pa: Ravnaj ž njim ljubeznjivo, zabrani (ostro prepovej) smeh součencev, dovoli mu in celo sili ga v začetku na daljši pomislek, da, celó trpeti ne smeš, da bi ti hitro odgovarjal, a zraven ga napeljuj, da začnê pri začetku izdihati besedo izgovarjati. — Mej tem pa ko ga poučuješ, imaš pa i lepo priložnost njegove součence (a brez zamere! znabiti i sam sebe) na čisto in natančno izgovarjanje napeljavati.

Ti pa mili mi sodrug! ne ustraši se jecljalca, kajti zavest, da si ga oprostil neprijetne nadloge, poplačala ti bode ves trud in ti pomagala prenašati življenja skrb in jad, saj i naše načelo mora biti:

„Od zora do mraka rosán in potán,
Ti lajšaj in slajšaj človeško trpljenje!“

Janko Toman.

Književstvo.

— „**Zvončki.**“ Zbirka pesnij za slovensko mladino. Nabral Anton Brezovnik, učitelj.“ V Ljubljani. Tiskala in založila Kleinmayr in Bamberg. 1887. l. Stanejo vezani 1 gld. 30 kr. — G. Brezovnik je s to novo knjigo ugodil živi, veliki potrebi. V tej knjigi (na 356 straneh) je nakupičenega mnogovrstnega, prelepega blaga za našo mladino. Tù so nabrane najlepše in primernejše pesni za deklamovanje in petje ter sploh veliko, veliko premikavnega berila. Ne samo mladini, tudi odraslim, ki se zanimajo za naše slovstvene proizvode, prav živo priporočamo to prelepo zbirko.

D o p i s i.

Iz Gorice. († Anton Hribar.) V noči mej 7. in 8. majem t. l. umrl je na Goriškem in Vipavskem dobro znani gospod Anton Hribar, v poslednjem času bivši vodja na tukajšnji c. kr. deški vadnici. Pokojni porodil se je leta 1839. na Gorenjskem in sicer v Tuhinji pri Kameniku. Oče bil je ondi cerkovnik, katero službo opravlja, ako se ne motimo, še dandanes pokojnega Antona brat. Posebna nadarjenost takratnega dečka napotila je stariše, da so ga poslali v šolo v Kamenik, kjer je prav dobro študiral. Od tod prišel je v Ljubljano, v drugi šoli prišel je v Alojzijevisče in bil je vedno mej odličnjaki v šoli. Tù ostal je, dokler je dovršil četrti gimnazijski razred. Nadarjenost za godbo je tej rodbini bila menda prirojena, tudi ranjki Tone poprijel se je te umetnosti z veliko gorečnostjo in si pridobil že na gimnaziji veliko spretnost v tej stroki. Glasovir mu je vedno manj ugajal nego orgle in harmonij, katerim je postal pravi mojster. Da bi se lažje z muziko in petjem ukvarjal, zapustil je gimnazijo in ustopil v tamošnjo učiteljsko pripravnico, katero je s prav dobrim uspehom dovršil, posebno je pa tukaj zadostil svoji ukaželjnosti na muzikalnem polji, tako da je postal v tem oziru strokovnjak prve vrste. Po dovršenih študijah*) prišel je začasno kot učitelj v Loko, kjer pa ni dolgo služboval, od tod pa v Vipavo, kjer se je seznanil z ranjkim dekanom Grabrijanom, kateri je na mladeniča Hribarja mnogo vplival in to ne na njegovo škodo. Zato je pa spoštoval pokojnik dekana neizmerno do zadnjega izdih-ljeja. Gojil je posebno rad cerkveno petje, zato pa tudi bolj ljubil orgle nego glasovir, a nau-dušiti je znal tudi druge za petje tako, kakor malokdo drugi. Vipava ni imela in menda ne bode imela tako naglo več tako lepega cerkvenega petja, tako naudušenih pevcev, tako krasnih zborov, kakor za časa, ko je pokojni Tone v Vipavi učiteljeval. Še danes se spominja marsikdo lepega in ubranega petja v Vipavi in pri shodih v Logu, dočim ostane vedno v spominu vsem udelež-nikom prvi nastop Vipavskih pevcev pod vodstvom Hribarjevim v Goriški čitalnici. To je bil Tržanom triumpf, kakeršnih bodo več redko na tem polji doživeli, očarali so v pravem pomenu besede takrat ne le narodnjake v mestu, temveč tudi naše nasprotnike, ki so se čudom čudili na-šemu napredku na pevskem polji.

Iz Vipave preselil se je ranjki v Gorico, če se ne motim vsled prizadevanja gosp. barona Winklerja, ki je bil tačas predsednik Goriškej Čitalnici. Kako je tù nauduševal mladino za ná-rodno petje, koliko je storil za razvoj tega v národnem oziru neprecenljivega činitelja, o tem vé povedati mnogo marsikateri njegovih učencev, ki so sedaj tù pa tam po deželi in v mestih. Ta čas bila je pač zlata dōba za petje na Goriškem, ki je dospelo do vrhunca in prekoračilo menda za dlje časa cenit naudušenosti v tej stroki. General — to častno imé si je pridobil mej Slo-venci ranjki Tone na pevskem polji — je le mignil in že je bil zbor izvrstnih in spretnih pev-

*) Po dokončanih študijah je l. 1858. tudi za nekaj časa poučeval v I. mestni deški ljudski šoli pri sv. Jakobu v Ljubljani.

cev skupaj. Kdo se ne spominja še zadnjega javnega nastopa Hribarjewege o priliki cesarjevega potovanja po Soški dolini, v Gorici in Trstu! Par dni pred cesarjevim dohodom določeno je bilo še le, da nastopijo naši pevci na Rojicah pred Nj. Veličastvom, ranjki Tone je mignil in določenega dne bilo je nad 200 naših pevcev na Rojicah, kjer so svojo nalogo pred cesarjem častno rešili.

Povedali smo že, da je bil pravi mojster na orglah. Dokaz temu je mej drugim tudi to, da je bila jezuitska cerkev vedno polna, dokler je še on orglal pri nedeljski maši. Lepo petje in izborna orgljanje vabilo je s čudovito močjo ljudstvo v cerkev. O njegovih skladbah ne bomo govorili, o njih izpregovoril bode izvestno kakšen strokovnjak. Pokojni bil je izvrsten, natančen in vesten učitelj, radi tega odlikovan je bil tudi od Nj. Veličanstva z zlatim križem za zasluge. Kdor je ranjkega Hribarja poznal, pritrdil nam bode, da — če kdo — je on to odlikovanje zaslužil. Od zore do mraka je delal in skrbel, da bi dolžnostim v polni meri zadostil. Še ko je bil že onemogel in ni mogel postelje več zapustiti, je vedno skrbel za šolo in svoje posle. Žal, da mu je njegova prevelika marljivost in neumorna delavnost mnogo pripomogla, da je moral zapustiti primeroma že mlad — v 48. letu — svet in svojo številno družino, katero je neizmerno ljubil. O njem bi se pač lahko reklo, da je »uradno« umrl.

Pokojni Tone je bil jako rahločutnega in blagega srca, mož značajan, zvest in ljubeznjiv prijatelj in tovariš in skrben oče. Maščeval se ni nikdar, če bi bil imel tudi povod in priliko, postrežljiv in uljuden bil je proti vsakemu, zato pa ni imel nobenega sovražnika, in če mu je bil kdo nasproten, ni bila to Hribarjeva krivda. Njegova prerana smrt osupnila je, dasi ni bila nepričakovana, vse kroge, to je kazal jasno spreved, ki je bil veličasten. Malo njim je sojeno, da jih spremelja k večnemu počitku toliko občinstva, kakor ranjkega. Res, da ni krsto krasilo veliko število vencev (le učiteljske in vadnica položila sta po jednega na krsto), a to se je zgodilo na izrecno željo pokojnega, ki je že nekaj dni pred smrtjo prijatelje prosil, naj bi pri njegovem sprevedu opustili to navado.

Predno končamo to tužno poročilo, usojamo si opomniti še našo národno Čitalnico na dolžnost, katera jo veže do ranjkega Hribarja. On se je ob svojem času pač mnogo trudil, mnogo je delal za to društvo; ni štedil ni časa ni denarja, da je izborno mogel rešiti vzprejeto teško nalogo pevovodje. Zato pa menimo, da bi naša Čitalnica morala vsekako vzprejeti nalogo, da mu preskrbi primeren spomenik.

Tebi, Tone, pa bodi zemljica lahka: V miru počivaj!

(Po »Národu«.)

S Krško-Sevniškega okraja ob Savi, 8. maja. (Zborovanje »Sevniško-Breziškega učiteljskega društva« in »Pedagogijskega društva« v Sevnici.) V ta namen se je dne 5. preteč. m. zbralo mnogo učiteljev in nekaj učiteljic s Kranjskega in Spodnje-Štajarskega v prijaznem trgu Sevnici ob Savi. »Sevniško-Breziško učiteljsko društvo« pod predsedništvom vrliga nadučitelja gosp. Fr. Jamšek-a iz Rajhenburga začne točno ob napovedani uri dopoludne zborovati v Sevniški ljudski šoli. Navzoč je bil tudi vladni komisar pl. Lehmann iz Brežic. Kranjski učitelji smo bili kot gostje navzoči. Vsega učiteljskega osebja je bilo okoli 30 prisotnega in tudi nekaj šolskih prijateljev.

Po običajnem otvorjenji zborovanja spregovori najprvo nadučitelj g. T. Dernjač iz Sevnice ter vse navzoče v imenu svojih domačih tovarišev in Sevniškega krajnega šolskega sveta prav pri srčno pozdravi. Poleg tega nam je g. Dernjač pravil zanimive podrobnosti »o starem šolstvu«. »Ko sem jaz obiskoval šolo« — nadaljeval je ta zaslužni, že nad 30 let samo v Sevnici službujoči osiveli starosta izmej Sevniško-Breziškega učiteljstva — »bila je pri nas šola primeroma s sedanjo — reči moram — prečudna stvar. O nazornem nauku ni bilo ne duha, ne sluha; kaplupov ali modelov tudi nismo imeli. Primernih in poučljivih pripovedi v razveseljevanje mladine v svojem milem materinem jeziku nismo čuli nikoli! Dobili smo ploščico v roke — in s to smo se pečali leto in dan. O povoljnem napredku, ume se pač samo ob sebi, da pri tacihi odnošajihi niti govoriti ne moremo«. Tako nam je gospod govornik povedal še mnogo zabavnega iz starošolske dóbe in vsi smo mu bili hvaležni za njegov trud.

Na to se prebere zadnjega zborovanja zapisnik, ki se brez ugovora odobrí. Pri tej priliki se je sklenilo, da se vsi zapisniki spisujejo v slovenščini.

Sedaj pride na vrsto govor Fr. Jamšek-ov »sverižostezni vrt vzgoje«. Ta izvrstni slovenski pedagog namreč oménja v predgovoru, da je že kot mlad učitelj v svoji prvi službi dobil v roke zanimivo nemško knjižico: »Der Irrgarten der Erziehung«, ki jo je prav marljivo prebiral. Ze takrat ga je navdajala misel, da bi bilo dobro, tudi v slovenskem jeziku imeti

— se vé za naše razmere predelano — jednako knjižno. Pred nedavnim časom sem zopet čital omenjeno knjižico in sklenil sem, posloveniti jo — toda prosto, kakor je pripravno za nas Slovence.

Na to je g. Jamšek, izborni slovenski šolski strokovnjak, prečital nam nekaj odlomkov iz že poslovenjene knjižice. Vmes je dodal mnogo zanimivih dogodkov iz vsakdanjega sedanje-dóbnega življenja ter dokazoval, da je le otrokova okolica vzrok, ako ni dobro vzgojen itd. itd. Pripovedoval nam je g. poročevalec tako mikavno, da smo ga vsi z največjo pazljivostjo poslušali. Prav dobro došla bode obljubljen knjižica nam Slovincem v tej obliki, v kateri jo gospod pisatelj izdati namerava. Ze imé »Jamšek« nam je porok, da bode delo dobro sestavljeno.

Za tem je govoril gosp. učitelj J. Kunstič iz Sevnice in sicer: »Kako naj učitelj v smislu nekega ukaza štajarskega deželnega šolskega sveta svoj posel opravlja, da bi se goltne bolezni in s temi v zvezi potrebni odpusti mej učiteljstvom tako ne množili.« V svojem prav dobro premišljenem govoru je gosp. Kunstič s pedagogiško-didaktičnega stališča podajal prav modre opazke, kako naj učitelj v šoli poučuje, da ne bode preveč in preglasno govoril, ker to mu največkrat provzročuje raznih — pogosto neozdravljivih bolezni v vratu. Bolje je, da učitelj govori malo, učenci pa mnogo, kakor pa narobe. Pri tacem ravnanji so uspehi večkrat zdatnejši, kakor v nasprotnem. Vsi smo mu pritrjevali.

Od pojedinih nasvetov je obveljal oni, da »Sevniško-Brežiško učiteljsko društvo« prihodnjič zboruje na Vidmu. Potem gospod predsednik zborovanje zaključil.

Po vkupnem obedu, ki smo ga imeli v gostilni »Pri Kroni«, pa je zborovalo ravno tû »Pedagogiško društvo«. Ob 2. uri popoldne otvori zborovanje v prisotnosti vladnega komisarja predsednik družtvu gospod Fr. Gabršek in vsem navzočim učiteljem, učiteljicam in gostom zakliče: »Dobrodošli!»

Tajnik društva g. J. Ravnikar, prebere zapisnik zadnjega zborovanja, ki se odobri.

G. vodja J. Lapajne je govoril: »Učitelj kot meteorolog« jako dobro in mikavno ter je učitelje navduševal, da bi se s to stroko pečali. Omenjal je »Heršelj-ev ključ«, poslovenil župnik B. L., s katerim vreme za celo leto popred vsakdo zvé, ako le vé, kdaj se luna izpremeni, to je: ob kateri uri nastopi prvi krajec, ščip, zadnji krajec in mlaj. Ta ključ, ki ga je napravil slavní zvezdogled J. W. Heršelj in ki ga je Dunajska kmetijska družba l. 1839. spoznala za najbolj zanesljivega, najdeš v letošnjem »Koledarji« družbe sv. Mohora. — Ko je navedel še nekaj kmetskih opazovanj gledé vremena, preide do znanstvenega vremenskega opazovanja. Tû omeni Dunajski centralni meteorologični zavod (Sternwarte). Tiste meteorologične postaje v kronovinah, ki plačujejo po 5 glđ. na mesec, dobé vsak dan iz Dunaja telegrafična vremenska poročila. Priporočal je onim učiteljem, ki bi morda imeli veselje za to, kam naj se obrnejo in kaj naj storé. Konečno je g. Lapajne še prav dobro poročal o »podnebji na Dolenjskem«.

Temu je sledil izvrstni in prav dobro sestavljeni govor g. Fr. Gabršek-a, nadučitelja s Krškega »o naših učiteljskih družtvih«. Začetkom svojega govora načrta velik pomen učiteljskih družtev ter dokaže na zgodovinski podlagi razvoj teh in koliko so koristila slovenskemu šolstvu sploh in v obče. Povdarja pa tudi, da zadnje čase navdaje naša učit. društva nekaka letargija — mlačnost, ter nemajo nič več pred očmi tistega vzvišenega pomena, ki so si ga zapisala na barjak svoj. Vzrok temu je zlasti to, ker posamezna društva nimajo zadosti močí, da bi krepko napredovala. Pa tudi njih vpliv na oblasti in na merodajne kroge ni znaten. Vrh tega jim manjka prave vzajemnosti in trdnega celokupnega programa. Potrebno je toraj, da se vsa učiteljska društva zopet oživé na novo — in še krepkeje, kakor nekdanj. Zatoraj g. govornik želí, da bi vsa slovenska učiteljska društva stopila v posebno zavezo mej seboj, kar bi izvestno mnogo koristilo slovenskemu ljudskemu šolstvu.

Pri tej točki se vname živahen razgovor, katerega so se udeležili gg.: Bezlaj, Lapajne, Lunder, Ravnikar in konečno še g. poročevalec sam ki razjasni, kako bi se dala ta stvar izvesti. Določenega se ni sklenilo ničesa, ampak vsa ta zadeva pride še na vrsto pri letošnjem občnem zboru meseca junija. V resnici bi bilo dobro, da bi se v tem oziru kaj storilo, kajti duh sedanjega časa to zahteva, in korist od tega ne bode imelo le učiteljstvo, ampak vse slovensko šolstvo. Za izvrsten govor smo pa vsi g. Gabršek-u hvaležni in želimo, da bi v tem smislu nadaljeval. *)

Potem se je sklenilo, da čas in kraj občnega letnega zborovanja določi odbor sam.

*) Natančnejše bode g. govornik itak še to zadevo javno objasnili. Vender je žetili, kar se je pri zboru izreklo, da bi se posamezna učiteljska društva že zdaj pri svojih zborih izjavila, hočejo li vstopiti v nameravano zvezo, ali ne.

Gosp. predsednik, zahvaljujoč se na to gg. poročevalcem za trud, kakor tudi vsem častitim gostom (osebno gg. tovarišem s sosednje Štajarske), ki so nas počastili s svojo navzočnostjo, sklene zborovanje s trikratnim »slava«- in »živio«-klicem na našega priljubljenega vladarja Franca Josipa I.

Omeniti mi je še, da je naše »Pedagogičsko društvo« zborovalo prvikrat v sosednji tuji deželi — v prelepi Štajarski, kar je za slovensko učiteljstvo gotovo velicega pomena. Tako prijetnega dné učitelji kranjski in štajarski ob Savi še nikdar nismo imeli, ki nam ostane dolgo v prijetnem spominu. —r.

Z Zidanega Mosta. V Savo je padel (ne skočil) v 16. dan preteč. m. pri Zidanem Mostu tukajšnji občespoštovani podučitelj g. Fran Koceli. V tamni noči od 15. na 16. preteč. m. se je peljal čez Savo in je s prevoznika skočivši zgrešil breg ter padel v Savo, kjer je v valovih izginil. S tem naj se popravi pomota, ki je užé zašlá v nekatere časopise, da je ranjki kot samomorec v Savo »skočil«. Za tak učin ranjki ni imel nikakoršnega vzroka.

Iz Krškega. Vabilo na naročbo! V kratkem izide »Pedagogičski letnik« obsegajoč »Občno vzgojeslovje« in razne pedagogično-didaktične spise. Cena mu bode za neude okolo 1 gld. 40 kr. Udje društva (društvenina iznaša 1 gld.) pa dobé »letnik« brezplačno. — Poleg tega izide še v posebnih odtisih »Občno vzgojeslovje«, cena okolo 80 kr., in »Odlomki iz stavbarstva in perspektive« s slikami, cena okolo 20 kr.

Podpisani odbor vabi užé zdaj na obilo naročbo, oziroma na urni pristop k društvu.

»Pedagogičsko društvo« v Krškem dné 26. maja 1887.

Odbor.

Iz Ljubljane. Iz seje c. kr. deželnega šolskega sveta v 6. dan preteč. m. Od-dajo se državne ustanove tukajšnjim pripravnikom in pripravnicam. — O načrtu novim ustrahovalnim propisom za učence na gimnazijah na Kranjskem se posvétuje ter z nasvétí vlaga ministerstvu za bogočastje in uk. — Podučitelju v Ptuji gosp. Tom. Romih-u podeli se učiteljska služba na meščanski šoli v Krškem, in zač. učitelj v Starem Logu g. Ivan Jaklič imenuje se def. učiteljem na ljudski šoli v Topli Rebri. (Glej »premene pri učit.« v zadnjem listu »Učit. Tov.«!) — Vloga vodstva kranjske hranilnice o zadevi poslopja višje realke Ljubljanske, da bi se od 31. jul. 1889. l. še dalje rabilo za realko, oddaja se vodstvu hranilničnemu in srenjskemu odboru, da se o tem porazumeta ter zopet poročata. — Posvétuje se o napravi nove šole na Dobravi v Bledu ter se z nasvétí poroča deželnemu odboru. — Prošnja za poviksanje učit. plače se ne usliši. — Učiteljici, ki prosi, da bi pred sklepom šolskega leta zapustila službo, se to sicer dovoljuje pa le tako, ako dobí namesto sebe pripravno namestnico. — Odobruje se naprava nove šole pri sv. Trojici (v Kameniskem okraji) in ekskurendna šola v Prekarjih. — Reši se več prošenj o kaznih za šolske zamude, o nagradah in o denarnih podporah.

— Preizkušnje o učiteljski sposobnosti so bile od 9. do 15. dné preteč. m. ter so se tako-le izšlé: sposobnih za poučevanje v ljudskih šolah sè slovenskim in nemškim učnim jezikom je 11 učiteljev in 4 učiteljice, samo z nemškim učnim jezikom 4 učitelji (mej temi jeden z odliko) in 1 učiteljica, samo sè slovenskim učnim jezikom 2 učitelja. Jeden učitelj je sposoben za poučevanje v meščanski šoli (za III. skupino) z nemškim učnim jezikom. Preizkušnjo dopolnila sta 2 učitelja; ena učiteljica je sposobna za poučevanje v francoskem jeziku.

— Pri poslednji preizkušnji o učiteljski zmožnosti so se pismeno izdelovala te-la vprašanja: *A.* Za ljudske šole: 1. Nemški jezik: Wie kann der Lehrer die religiöse Erziehung in der Schule fördern? Wie kann der Lehrer der Lüge wirksam entgegentreten? 2. Slovenski jezik: Kako se pri mladini goji čut dolžnosti ter časti in poštenja? 3. Iz matematike: 1. Jemand kauft 20 *hl* Weizen um 168 fl.; er vertauscht dann den Weizen für Roggen und bekommt für je 2 *hl* Weizen 3 *hl* Roggen; den Roggen vertauscht er wieder für Hafer und bekommt für je 2 *hl* Roggen 3 *hl* Hafer. Er verkauft nun den Hafer zu 4 fl. per *hl*; wie viel gewinnt er *a*) im ganzen, *b*) in Procenten? 2. Die Mantelfläche eines senkrechten Kegels beträgt 204·1 *m*², der Halbmesser (*r*) seiner Basis 5 *m*; wie gross ist der Halbmesser (*r*₁) eines inhaltsgleichen gleichseitigen Cylinders? 3. Die Oberfläche eines senkrechten Cylinders ist 533·8 *m*², seine Mantelfläche 376·8 *m*²; *a*) wie gross ist der Halbmesser seiner Basis, wie gross seine Höhe, *b*) um wie viel ist der Inhalt des Cylinders grösser als der Inhalt einer Pyramide, deren Basis ein der unteren Grundfläche eingeschriebenes Quadrat ist und deren Spitze in den Mittelpunkt der oberen Grundfläche fällt? 4. Realije: Charakteristik des Karstgebietes. Das Thermometer in der Volksschule. Kaiser Josef II. als Menschenfreund. — Francoski jezik: »Das Wissen der Aegypter« aus Bechtels methodischem Uebungsbuch II., S. 81. — *B.*

Za meščanske šole: 1. Pedagogika: Ueber das Wesen der Apperception und über die Rolle die sie beim Unterrichte spielt. Was ist pädagogische Regierung und wie wird sie in der Schule angewendet. 2. Matematika: 1. Um eine Strecke BC auf dem Felde zu bestimmen, deren Endpunkt C unzugänglich ist, hat man ausserhalb derselben einen beliebigen Punkt A ausgesteckt, von welchem aus man nach C sehen und nach B messen konnte, und $AB = c$, $\sphericalangle A = \alpha$ und $\sphericalangle B = \beta$ gefunden. Welchen Ausdruck erhält man hiernach für die Länge der Strecke BC ? 2. Ein Object von 154.8 dm Höhe wirft einen Schatten von 98.7 dm Länge; unter welchem Winkel treffen in diesem Augenblicke die Sonnenstrahlen die Erdoberfläche? 3. In welcher Zeit steigt das Anlagscapital einer Maschine von 35.000 fl. auf 50.000 fl. , die Zinsen zu 3% gerechnet? 4. Der Möbelfabrikant A. Naglas hier verkauft an C. Lechbitner hier 2 Commodekisten à 32 fl. , 2 Chiffonniers à 25 fl. , ein Canapee mit 6 Sesseln für 160 fl. , einen Credenzkasten für 42 fl. und einen Waschkasten für 20 fl. und empfängt von ihm bar 180 fl. Dieser Fall soll in den Büchern des Naglas verzeichnet werden. 3. Geometrijsko risanje: 1. Dachausmittlung und Bestimmung der wahren Grösse der Dachflächen für einen gegebenen Grundriss der Gesimskante. 2. Schatten eines Kolbens und der Kolbenstange in das Innere eines Dampfcylinders. 3. Grund- und Aufriss eines Bohlen- oder Pfostenrosts an einer Ecke, bei welcher zwei 1.58 m dicke Mauern zusammenstossen. (Die Pfosten sind 8 cm dick, 30 cm breit und 4 bis 5 m lang. Ihre Entfernung ist gleich ihrer Breite.) 4. Prostoročno risanje: 1. Freie Perspective des Podiums, des daraufstehenden Tisches und der Schultafel oder 2. freies Nachzeichnen eines plastischen Ornaments nach einem Modell mit Bezeichnung der Selbst- und Schlagschatten und der Lichtstellen. 3. Zeichnung des Kegelkopfes im Profil oder in der Vorderansicht. 4. Ausführung eines maurischen Ornaments in Farbentönen. 5. Pisanje: Lehrziel und Lehrverfahren beim Schönschreibunterrichte in der Bürgerschule.

— Gimnazija Ljubljanska bode šolsko leto zaključila v 9. dan jul., ljudske in druge šole pa v 15. dan jul. t. l. V 9. dan jul. t. l. pričnè se na gimnaziji ustna matura.

— † V Ljubljanskem uršulinarskem samostanu je v 20. dan preteč. m. po kratki bolezni umrla čast. M. Filomena Kraševic; rojena je bila 1822. l., preoblečena pa 1842. l., slovesno obljubo je storila 1846. l. Ves čas v samostanu je bila izvrstna in prav ljubeznjiva učiteljica posebno malim deklicam v I. razredu. Bog ji daj večni mir!

— † V 27. dan preteč. m. zjutraj je na Trebelnem umrl učitelj gospod Kristij Lavrič. Naj v miru počiva!

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Črnomeljskem šolskem okraji razpisujejo se naslednje učit. službe:

1. Služba učitelja in voditelja na enorazrednici na Radovici z letno plačo 450 gld. , s funkcijsko doklado 30 gld. in s prostim stanovanjem.

2. Služba učitelja in voditelja na enorazrednici na Vrhu (Schweinberg) z letno plačo 450 gld. s funkcijsko doklado 30 gld. in s prostim stanovanjem.

3. Služba učitelja in voditelja na enorazrednici v Petrovi Vasi z letno plačo 450 gld. , s funkcijsko doklado 30 gld. in s prostim stanovanjem.

4. Druga učiteljska služba na trirazrednici v Dragatušu z letno plačo 450 gld. in s prostim stanovanjem.

Vse te službe se bodo stalno nadomestile. Zadnje imenovane tri službe morejo se pa tudi začasno oddati.

Prošnje naj se vlagajo po postavnem potu do 20. junija 1887. l. pri c. kr. okrajnem šolskem svétu v Črnomlji.

C. kr. okrajni šolski svét v Črnomlji v 12. dan maja 1887. l.

Vizitnice

na lepem in trdnem papirji, v različnih velikostih, natiskujejo se po najnižji ceni v tiskarnici J. R. Milic-a v Ljubljani. 100 komadov po 40 , 50 , 60 , 70 kr. itd.